

KJJK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: eesti keel ja kirjandus Õppeaine: kirjandus
Kooliaste: II	Klass: 6. kl Tundide arv nädalas: 2 t
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused)	
<p>Kirjanduse ainetundides loeb õpilane lususalt ja mõttestatult laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost. Õpilane tutvub eri žanris luule-, proosa- ja draamatekstidega ning kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.</p> <p>Õpilane õpib loetud raamatut ja selle autorit tutvustama ning jagama oma lugemiskogemust. Loetud katkendite ja tervikteoste põhjal õpib laps tundma kultuuri eriilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri, ning väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri.</p> <p>Õppetöö käigus õpib õpilane tundma ja eristama ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetama nende tunnuseid ja tooma näiteid. Õpilane õpib luuletusi ilmekalt lugema nii peast kui ka õpikust, nimetama luuletuse teema ja kirjeldama selle meeleolu. Õpilane oskab märgata kujundlikku keelt nii luuletustes, proosas kui ka draamatekstides.</p> <p>Tekstikatkendi või tervikteose analüüsimisel õpib laps iseloomustama ja võrdlema tegelasi, kirjeldama nendevahelisi suhteid ning hindama tegelaste käitumist. Tekstimaailm rikastab lapse sõnavara, õpetab järjestama loo sündmusi ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut.</p> <p>Õpilane osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd ning annab tagasisidet enda ja teiste esitusele.</p> <p>Õpilane õpib jutustama mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud lugusid, tuginedes kirjanduslikule tekstile, märksõnadele, kavale, tõsielusündmusele või oma fantaasiale.</p>	
Õpitulemused (sh üldpädevused)	Õppesisu

Õpilane oskab:

- klassikaaslastele tutvustada loetud raamatu autorit, sisu ja tegelasi;
- loetut kavastada ja kava järgi jutustada; • moodustada tekstist lähtuvaid fakti- ja fantaasiaküsimusi;
- iseloomustada ja võrrelda tegelasi;
- leida tekstist ja ise kasutada võrdlusi;

Lugemine:

- lugemise eesmärgistamine;
- lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine;
- lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine;
- eesmärgistatud ülelugemine;

- seletada vähemalt 5 tarkuse- ja õppimisteemalise vanasõna tähendust;
- leida tekstist koomikaelemente;
- leida tekstist ja seletada õpitud kõnekäände;
- seletada valmole iseloomulikke tunnuseid; • leida muinasjutust iseloomulikke tunnuseid ja jutustada ühte eesti muinasjuttu;
- kirjutada looduskirjeldust;
- kirjutada läbielatud sündmustest omaloomingulise töö.
- Õpilane on läbi lugenud vähemalt neli tervikteost (raamatut) ning oskab esitada peast vähemalt ühte luuletust.

Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane:

- austab vaimseid ja kultuuriväärtusi (keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa);
- väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning arendab teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse;
- kasutab sündmuste, nähtuste või seisukohtade erinevate tahkude väljatoomisel rollimängu, dramatiseeringut, diskussiooni, väitlust, intervjuud vms;
- tähtsustab kirjalike tööde korrektset vormistamist nii paberandjal kui ka arvutis.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane:

- on haaratud klassivestlustesse, paaris- ja rühmatöösse;
- kuulab eesmärgistatult kaasõpilasi ja õpetajat;
- tegutseb kuuldu põhjal, annab kuuldule hinnanguid;
- arendab suulist vestlust ja avaldab arvamust;

- oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine;
- etteloeitava teksti eesmärgistatud jälgimine;
- huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine;
- loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele;
- lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele;
  - koolis soovitatud tervikteoste kodulugemine;
- ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine (analüüsiks vajalike tekstilõikude märkimine, tsitaatide väljakirjutamine jms);
- käsitletava teemaga seotud teabetekstide eesmärgistatud lugemine.

Jutustamine:

- tekstilähedane jutustamine märksõnade toel ja kavapunktide järgi;
- iseendaga või kellegi teisega toimunud loo või mälestuspildist jutustamine;
- loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega;
- aheljutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad oskused:

- küsimuste koostamine (fakti- ja fantaasiaküsimused);
- küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti toel oma sõnadega, peast;
- teksti kavastamine (kavapunktid küsi- ja väitlausetena);
- lõikude peamõtte ja alapealkirjade sõnastamine;
- teksti teema ja peamõtte sõnastamine; • arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal; •

- peab kinni rühmasisestest kokkulepetest ja käitumismallidest.

Enesemääratluspädevus

Õpilane:

- oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine;
- illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide vms) otsimine tekstist; • detailide leidmine ja kirjeldamine;

- analüüsib ja kirjeldab ennast ja teisi, annab edasi enesekohast informatsiooni (omadusi, tundeid, mõtteid, võimeid, käitumist);
- kujutab sündmusi ja tegelasi skemaatilisel, kasutades diskussioonivõrku, loo kaardistamist, sündmuspaiga skeemi, Venni diagrammi vms;
- lööb kaasa töös aktiivõppemeetoditega (rollimäng, dramatiseering, väitlus, suunatud diskussioon jms).

Õpipädevus

Õpilane:

- kaardistab ideid ja kavastab teksti;
- arendab protsesskirjutamise oskust;
- kasutab erinevaid kuulamis- ja lugemisstrateegiaid, nt kaaslase jutu reflekteerimine, kõneleja märguannete tähelepanemine (olulise rõhutamine, näoilmed, žestid), kujutluspiltide loomine (seosed varem kogetuga, antud tegelaste vahel, sündmuspaigates jms);
- teeb märkmeid eesmärgipäraselt (kaart, plaan, joonis, sõnapilv, ajatelg, nimekiri) ja rühmitab infot (tabel, märksõnaskeem vms);
- planeerib efektiivselt oma aega ning püstitab realistlikke eesmärke.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane:

- arendab teabetekstide abil oskust lugeda teabegraafikat;
- koostab teksti põhjal ajatelge, märksõnaskeemi, mõistekaarti, Venni diagrammi, mandalat jms;
- valib info rühmitamiseks, seoste loomiseks ja üldistamiseks sobivad mudelid;
- teeb skeemide/ kirjutamismudelite järgi loetust kokkuvõtet, kirjeldab ja võrdleb sündmusi/ tegelasi nii suuliselt kui ka

- teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine ja seostamine) enda ja ümbritsevaga;
- loetu põhjal järelduste tegemine;
- oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine;
  - esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal;
  - tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine:

- pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, nende iseloomustamine ja käitumise põhjendamine;
- tegelaserühmad;
- imemuinasjutu tüüptegelased;
- üksiktegelaste ja tegelaserühmade võrdlemine;
- tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed;
- sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine;
- sündmuste järjekord;
- sündmuste põhjuse-tagajärje seosed.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine:

- kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine;
- allteksti mõistmine;
- epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine;
- koomilise leidmine tekstist;
- sümbolite seletamine;
- luuleteksti tõlgendamine;
- oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele

- tundmine:**
- valmi tunnused;
  - hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused;
  - imemuinasjutu sisutunnused;
  - seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse

<p>kirjalikult;</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpilane arutleb, põhjendab ja argumenteerib skeemide/ diagrammide põhjal loogiliselt;	<p>tunnused; • koomika olemus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • probleemi olemus; • teose teema ja idee;
---	---

- kirjutab põhi- ja järgarve nii sõnade kui ka numbritega, loeb ning käänab arvsõnu.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilane:

- koostab õppeaasta jooksul endale õpimapi; • aitab korraldada klassi- ja kooliüritusi.

Digipädevus

Õpilane:

- kasutab õppetöös moodsat riistvara (fotoaparaadid, nutitelefonid, tahvelarvutid, diktofonid, arvutid) ettekannete tegemiseks ja loovülesannete juures, nt teksti täiendamisel foto või videoga;
- kasutab kaasaegseid elektroonilisi infootsingutehnikaid;
- kasutab digitaalseid õigekeelsus- ja sõnavaraallikaid;
- koostab ja toimetab tekste tekstitöötlusprogrammides, nt Google Drive'is.

- tegelastevahelise konfliktide olemus.

Esitamine:

- esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida esitatakse);
  - esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine;
- õige hingamine ja kehahoid;
- luuleteksti esitamine peast;
- lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina);
- draamateksti esitamine ositi;
- instseneeringu esitamine.

Tekstiloomed:

- imemuinasjutt;
- seiklus- või fantaasiajutt;
- hiiu- või vägilasmuistend;
- luuletus;
- tegelaste dialoog;
- tegelase kirjeldus;
- looduskirjeldus;
- kiri mõnele teose tegelasele või tegelaserühmale;
- algustähekordustega naljalugu;
- teksti paralleeltekst (nt luuletuse põhjal samasisuline jutt).

Terviklikult käsitletavaid teoseid (valik):

- F. Molnar "Pal-tänava poisid"
- E. Raud "Kalevipoeg"
- E. Kippel "Meelis"
- J. Parijõgi "Teraspoiss"
- A. Nöstlinger "Vahetuslaps"
- J. K. Rowling "Harry Potter ja tarkade kivi"
- H. Vaher "Jõesaare poisid"
- A. Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist"

Sissevaateid kultuurilukku:

- H. Runnel,
- F. R. Kreutzwald,
- Virumaalt pärit kirjanikud J. Parijõgi ja K.

Põhimõisted:

ajalooline jutustus, alltekst, hiiu- ja vägilasmuistend, idee, imemuinasjutt, konflikt, koomika, probleem, seiklusjutt, teema, tegelasrühm, tegevuspaik, võrdlus.

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega:

Tänu tekstipõhisele õpetamisviisile on võimalik kirjandust lõimida **kõikide õppeainetega**. Enam kasutame võimalust lõimida eesti keele, inimeseõpetuse ning ajalooa.

Eesti keel: ilukirjanduslike tekstide kasutamine funktsionaalse lugemise arendamiseks.

Inimeseõpetus: saab arutleda ja arendada vestlust vastutuse ja eetika osas; võimalik on mängida läbi erinevaid rolle ja situatsioone, mis meedias või päriselus tekkinud konfliktide/kokkupõrgete tõttu aset võivad leida, ning arutleda, kuidas erinevad pooled end tunda võiksid; kuidas teha vahet tõesel ja vääral infol jne.

Ajalugu: ajalooajalooperioodi või -sündmuse kohta saab kirjutada kujuteldava uudise, reportaaži või intervjuueerida ajaloolist isikut. Saab lugeda intervjuud mõne kirjanikuga, mille abil sisse juhatada autori tekstide analüüs. Ajakirjanduslikke tekste ja olukordi analüüsid arenevad õpilases kultuuri- ja väärtuspädevus, samuti sotsiaalne- ja kodanikupädevus.

Lõiming kooliüritustega (arendab potentsiaalselt pea kõiki üldpädevusi, nt kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, ettevõtlikkuspädevus, digipädevus):

- kadri- ja mardipäev
- jõulupidu
- eesti kirjanduse päev
- EV aastapäev
- emakeelepäev ja eesti keele nädal (külas kirjanik, ajakirjanik, raamatukoguhoidja jne) ● KIKO-klubi üritus
- etluskonkurss (tutvumine erinevate luuletajate ja prosaistide tekstidega)
- kino ja teatri ühiskülastused (töölehtede täitmine enne ja pärast külastust)
- vastavalt võimalustele koostöö näitlejate ja kirjanikega (nt Üllar Saaremäe - meie kooli vilistlane) ● Koostöö Kohtla-Järve ja Jõhvi lasteraamtukogudega (uudiskirjanduse tutvustamine, viktoriinid, raamatukoguhoidjatega kohtumised)

Teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;

• õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; • loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; • rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.